

שבת פרשת דברים

שבת חזון

ד' אב תשפ"ג

גיליון מס' 74
מומלץ להדפיס את העלון לקראת שבת

ראש הישיבה

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע"

אנו צריכים לצאת מהפרשה עם ההבנה של "כבודן של ישראל".

בהקשר לחיבתן של ישראל, אנו צריכים אף לחוש בחסרון הגדול של המקדש ולכאוב את הצורה שבה עם ישראל מופיע ומצב התורה המושפלת. הכוזרי מבאר שהמקדש הוא הלב של עם ישראל. כשהלב פועם, כל הגוף חי. כשהלב מפסיק לפעום - הגוף כולו מתפורר. כך אנו בגלות, אומה מתפוררת. אולם, מצד שני, אנו כבר בתחילת הדרך של הגאולה, של בנין בית המקדש. הרמב"ם בדבריו על מצות בנין בית הבחירה, מזכיר את כל המקומות שהיה בהם המשכן. כל התהליך שהוביל לבנין בית המקדש הוא חלק מבית המקדש.

כך גם בבנין הבית השלישי. כל מה שהוביל לבנין הבית הוא חלק מהבית. אנו נמצאים עכשיו בתקופה של ההכנה לבנין בית המקדש.

בספר הכוזרי כותב (ה', כ"ז): "כי ירושלים אמנם תבנה כשיכספו בני ישראל לה תכלית הכוסף עד שיוחנונו אבניה ועפרה".

בנין ירושלים תלוי בכיסופים של עם ישראל לבנייתה. ככל שמדרגתו של עם ישראל תהיה עליונה יותר, ככל שהאחדות בקרבנו תהיה גדולה יותר - כך יד אלינו בית המקדש כפרי בשל, כפשוטו או כמדרשו. בית המקדש הוא תוצאה של המצב של עם ישראל. המצוה לבנות את בית המקדש מתחילה בכך שנהיה מוכנים לבית המקדש. במוכנות נפשית, בהבנה מהו בית המקדש, ובעיקר - בכך שכל עם ישראל יהיה מאוחד וירצה את בית המקדש. אם רק חלק אחד, ציבור אחד מעם ישראל רוצה את בית המקדש - אין בכך די. אנו צריכים לחבר את כל עם ישראל אל הכיסופים לבית המקדש.

הכיסופים יבואו מתוך ההבנה כמה חשובה האחדות של עם ישראל, שמופיעה במקדש. כמה חשובים לנו הקרבנות, שכל עם ישראל מקריב כאחד. בית המקדש לא יכול לבוא בלי שיש אחדות עמוקה בעם ישראל. זה השלב הראשון. מי שרוצה להיות שותף בבנין בית המקדש - זו האבן הראשונה שעליו להניח - האחדות.

אחדות מתחילה בחיים הפשוטים, בכך שאנו מוחלים למי שפגע בנו, בכך שאנו נמנעים מריב ומדון, מטינה וקנטרנות. מתוך כך באים לאהבת ישראל כללית, לאחדות בכלל עם ישראל, "כאיש אחד בלב אחד".

על גבי האחדות יבוא התיקון המוסרי, השיבה לתורה ולמצוות, לאהבת ה' ויראתו. כשהיה מוכנים - הקב"ה כבר ידע איך להביא אליו את בית המקדש. איננו יודעים איך יבנה בית המקדש, אך אנו יודעים מה אנו יכולים לעשות כדי לקרב זאת - להתאחד, ולהיות באהבת חינוס.

אלו הדברים שבע"ה יהיו חלק מבנין שנוכח לראותו במהרה בימינו, לאורך ימים ושנים טובות.

מתוך שיעור שניתן ב-ו' אב תשע"ח
השיעור המלא נמצא באתר הישיבה

השבת אנו מתחילים לקרוא את חומש דברים. כך פותח רש"י את פירושו לחומש דברים: "אלה הדברים" - לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירים ברמז מפני כבודן של ישראל".

מי שיתבונן בדבריו של רש"י בתחילת פירושו לכל החומשים ישים לב שבארבעה חומשים - בראשית, שמות, במדבר ודברים מזכיר רש"י את ישראל, את הבתם, כבודם ומעלתם. רש"י מלמדנו שהתורה היא בשביל ישראל. ישראל קדמו לתורה, והתורה באה בשביל ישראל - ישראל הם מושג עליון. "חביבין דברי סופרים יותר מדברי תורה" (תלמוד ירושלמי, ברכות א', ד'). דברי סופרים - תורה שבעל פה שהיא יצירה של עם ישראל, חביבים יותר מן התורה שכתב שבאה אלינו מן השמים.

בהסתכלות רגילה נראה להיפך - שהתורה קודמת לישראל. התורה נראית בעינינו הדבר הגדול והעליון. אך רש"י מדגיש שהתורה באה בשביל ישראל.

גם פתיחת ספר ויקרא רומזת למעלתן של ישראל. ה"שפת אמת" מבאר את פתיחתו של רש"י לחומש ויקרא (ויקרא, תר"ס):

"בפסוק 'ויקרא אל משה', אמרו חז"ל: לכל הדברות וצווים קדמה קריאה לשון חיבה, ולנביאי האומות כתיב: 'ויקרא'. הענין הוא, כי בני ישראל מיוחדים בעצם אל הנבואה".

הקריאה למשה, שהיא לשון חיבה, באה משום שמה הוא נביאם של ישראל, וישראל "מיוחדים בעצם" לענין הנבואה. גם כאן, החיבה אל משה באה מצד מעלתם של ישראל.

גם חומש דברים, העוסק בתוכחה, פותח בחבתן של ישראל. כך גם בימים אלה, ימי בין המיצרים, אנו צריכים לזכור שהקב"ה אוהב אותנו ורוצה בטובתנו, ובעיקר - מאמין בנו. הקב"ה נתן לנו כוחות. לכל אחד ואחד מאיתנו יש שם, שמלמד שהקב"ה מחבב אותו. הקב"ה נתן לכל אחד תפקיד, ויחד עמו את הכוחות למלא את התפקיד בצורה הטובה והגדולה ביותר. אם רק יאמין האדם בעצמו - יוכל למלא את תפקידו בצורה גדולה. אל לנו לראות ימים אלו כימים של יאוש, של אמירת "אין סיכוי". אדרבה, אלו ימים של תקווה גדולה, ושל הכרת האמונה שהקב"ה נתן לנו.

הדברים הללו נכונים תמיד, ובמיוחד בדור שלנו. הזכרנו פעמים רבות, שאנחנו חיים בדור מופלא. בכל יום אנו פוגשים מציאות חדשה, "חֲדָשִׁים לְבָרָאָה וְרָבָה אֲמוֹנֶתְךָ" (איכה ג', כ"ג). בדור המופלא הזה, חשוב להדגיש שוב ושוב את "חבתן של ישראל".

אנו קוראים השבת את פרשת דברים, שמלאה בתוכחות לישראל. בתוך הפרשה אנו מזכירים את "איכה" (דברים א', י"ב): "אֵיכָה אֶשָׂא לְבַדִּי טֶרְחָמִים וּמִשְׁאָכִים וְרִיבָקִים". אף על פי כן, אנו צריכים לזכור שהמגמה של התוכחות ושל החורבן איננה העונש. גם התוכחה באה משום חבתן וכבודן של ישראל.

פינת הילדים

חשיבות חיפוש הפרשה וברש"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חוליים כמאורח הכא...

3. כמה שמות יש להר החרמון, ומה הם?

2. מה משותף בין פסוק בפרשתנו לתשעה באב?

1. מהו סגנון ה"דברים" שמה מדבר עם עם ישראל?

"דרך היצר הרע שמתיישן את האדם שלא יראה ושלא יתעורר, על כן הבטיח השם ית' בחסדו שיעורר את החטאים שיעמדו נגד עיני החוטא וכענין שכתוב 'וחטאתי נגדי תמיד', וידיעת החטא מביאתו לידי תשובה"

"אפי' מראים בעיניך על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל שמע להם".
מדוע בחרו חז"ל בדוגמא של ימין ושמאל, מדוע לא לאמר "שחור הוא לבן" או שמא "שולחן שהוא כסא"?
רעיון שעובר בתורה שבעל פה מפי הרב קוק זצ"ל מסביר את הנקודה היסודית שבאמירה זו. כאשר ישנן שתי דעות שאחד טוען לבן ואחד טוען שחור, ברור שרק טענה אחת היא הצודקת. אולם כאשר שני אנשים מתווכחים על צדדים של ימין ושמאל, ניתן לענות שהכל תלוי בזווית הראיה (אם נתהפך אזי השמאל והימין יתהפכו גם כן).

כך היא דרכם של חז"ל, להראות לנו את ההסתכלות הנכונה על המציאות. על כן הסנהדרין נקראים "עיני העדה", ולכך יש עוד דוגמאות רבות. לענייננו, ר' זכריה ראה לפניו את העם מחולק לכיתים כיתים, ובמצב שכזה אמר כיצד הוא יקבע מה על כל העם לעשות? הראיה הזו היתה פסולה, היתה חסרה בנקודה הזו עין טובה. דוקא ראיית הציבור כיחידה אחת ונטילת האחריות עליו היתה חסרה באותו הזמן. עין טובה אינה אומרת לא לבקר את המומים שבאדם, אך היא אומרת שבסופו של דבר צריך לראות את הצד החיובי שבאדם, שמאחד אותנו.

חז"ל במשנה (סוטה פרק ט' משנה ט"ו) דיברו על דורנו, דור עקבתא דמשיחא, וצינו שבדור זה לא יהיה מנהיג. מאחר והוא המצב, המשימה החשובה מוטלת על כתפינו. החיבור של העם יכול להעשות בדורנו רק בעבודה הקשה של כולנו, דוגמא טובה לכך הוא ארגון "פנים אל פנים". יש צורך בעין טובה, ראיית כלל ישראל והאחריות שיש לנו כלפי כל יהודי ויהודי, גם אם הוא לא בדיוק שייך ל"קומץ" שלנו, והדבר יבוא לידי ביטוי בדיבור, בקישור ובהתחברות ברמה האישית של שיחה פתוחה וגלויה, פנים אל פנים. העובדה שהקב"ה ברא את דורנו במרקם חברתי שכזה, מחייבת שיש פתרון למצב. כל אחד יכול להיות עניו ולומר באמת שאינו מתאים למשימה, אך הגענו למצב שבו העונה הזו לא שייכת ועלינו לעבוד ביחד כדי להגיע לחיבור ולא לחורבן.
יהי רצון ויבטלו מעל עם ישראל כל גזירות רעות ונזכה לראות בבניין בית המקדש במהרה בימינו.

מתוך שיעור של הרב שהועבר ב-י"ב סיון תשס"ה השיעור המלא נמצא באתר הישיבה

הגמרא במסכת גיטין (דפים נ"ה-נ"ו) מביאה באריכות את הסיפור על קמצא ובר קמצא. הסיפור רווי בפרטים רבים. כידוע, בדרך הלימוד שלנו את האגדות עלינו לשים לב על כל פרט שנכתב לנו. המשפט הפותח של ר' יוחנן הדורש את הפסוק: "אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תָּמִיד וּמִקְשָׁה לְבוֹ יָפוּל בְּרָעָה" (משלי כ"ח, י"ד), טוען שבגלל קמצא ובר קמצא נחרבה ירושלים, אולם בסוף הסיפור מופיעה מימרא אחרת של ר' יוחנן שטוענת שדוקא ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה את הבית. מאחר ומדובר כאן על שתי סיבות שונות לכאורה, יש למצוא את הקשר ביניהן.

בית המקדש נחרב בגלל שנאת חינום, אולם בסיפור שלנו ניתן למצוא גם קבוצות של רעים. קבוצת הרעים המובהקת היא בעל הסעודה, קמצא ותלמידי החכמים שכיבדו את בעל הסעודה בהגעתם. הבעייתיות בחבורת הרעים הזו מתבטאת בשם קמצא = קומץ. בקמיצה, מה שבפנים מחובר ומהודק היטב, אולם כלפי מה שבחוץ מופנה האגרוף. מאחר וזו היתה קבוצה אליטיסטית ייחודית היה לבר קמצא מניע להישאר, אולם הם מצידם לא איפשרו לו זאת.

הסלידה של החברה מבר קמצא יתכן והיתה מוצדקת. קשה להאמין שאדם רגיל שהיה נעלב מיד היה רץ לשלטונות בצורה שכזו. ניתן להניח שעוד בילדותו בלטו אצלו התכונות הרעות, יתכן וכבר היו לו הלשנות קודמות. אולם, אין הדבר מחפה על התנהגותם הכוללת והמצב החברתי אליו הגיעו.

הגמרא בחולין (סג:) מספרת על מקור השם "חסידה": "אמר רב יהודה: החסידה זו 'דיה לבנה'. למה נקרא שמה חסידה? שעושה חסידות עם חברותיה".
התכונה המיוחדת של מעשה חסד עם חברותיה נראית תכונה טובה, אולם העובדה שחסידה היא חיה טמאה מערערת הבנה זו. דוקא מעשה החסד עם חברותיה בלבד הוא המעשה הפסול. מעשה שגורם ליותר שנאת חינום וכיתיות.

נאמר בתורה (דברים י"ג, י"א): "על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך מין ושמאל".
ישנו יותר בפסוק שבוטל לעין. מאחר ונאמר "לא תסור", ברור שהכוונה לא לפנות ימין ושמאל. מה הפירוט הזה מוסיף לנו? חז"ל דרשו את המילים הללו בספרי (שופטים סוף פסקא י"א):

כנס תדרוש גאולה

= ימי התבוננות לתשעת הימים =
ישיבת ההסדר מעלות

ביום רביעי, ראש חודש אב, התקיים בישיבה כנס "לדרוש גאולה". בכנס, שנוסד ביוזמת ישיבת עכו וזו השנה השנייה לקיומו, השתתפו ישיבת מעלות ושלוחותיה.
זכינו לארח בשיבה את תלמידי ורבני ישיבות עכו, טפחות, נוף הגליל ונוה דקלים. ב"ה היה כינוס מרשים, מרומום ומעצים.
היום נפתח בשיעורים של ראשי הישיבות. הרב גברי'אלי (נוה דקלים) דיבר על תיקון חטא המרגלים על ידי גילוי הנסתר. הרב גריינר (טפחות) דיבר על משמעותו העמוקה של תיקון חצות. הרב שטרן (עכו) דיבר על ט"ו באב ומשמעותו, והרב סגליס (נוף הגליל) על תיקון שנאת חינום כשיטה בעבודת ה'.
לאחר מכן התקיימו חברות (מעורבות) כהכנה לשיעור הכללי של הרב ויצמן בנושא "גאולה ותשובה". בשיעור עמד הרב ויצמן על האחריות המיוחדת שקיימת בדור שלנו על הפצת התורה לכלל ישראל.
בהמשך היום התקיימו שיעורים וקבוצות דיון בהנחיית רבנים מהישיבות השונות.
את היום חתמה התוועדות מרגשת ומרוממת עם ראשי הישיבות על הכיסופים לגאולה, ושיעור של הרב יוסף צבי רימון על משמעות הקשיים בתהליך הגאולה.
אנו מייחלים לבניין בית המקדש במהרה ומקווים שיום זה יהפוך למסורת של חיבור וקשר בין הישיבות השונות שצמחו בבית המדרש של הישיבה.

צילומים: אוריאל פרייבסקי

צילום: איתאל שבתאי

